

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์ในประเทศไทยเริ่มมีบทบาทตั้งแต่ปี 2479 มากกว่า 155 ปีมาแล้วได้มีการพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นลำดับด้วยความพยายามของคนไทยที่เป็นบรรพบุรุษในอดีตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์ได้พัฒนาตัวเองถึงขั้นเป็นอุตสาหกรรมอย่างแท้จริงเพื่อสนองตอบความต้องการของอุตสาหกรรมอื่นให้เป็นที่ไปตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่มีอัตราการเติบโตไม่น้อยกว่าร้อยละ 8 การเติบโตเช่นนี้ส่งผลให้อุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์มีอัตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 20 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (วิชัย พยัคฆโส, ม.ป.ป.)

จากการเติบโตถึงร้อยละ 20 ดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้การสร้างคุณภาพของการพิมพ์เป็นที่ไปตามความต้องการของตลาด และผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งด้านหนังสือ เอกสาร และบรรจุภัณฑ์ ได้มีการพัฒนาศักยภาพในการผลิตด้วยเครื่องจักร เครื่องมือที่ทันสมัย และใช้บุคลากรที่มีความสามารถ และมีความรู้มากยิ่งขึ้น จนเป็นผลให้คุณภาพงานพิมพ์เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้ส่งผลให้สามารถผลิตเพื่อส่งออกได้มากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน

อนาคตของอุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์ยังคงเติบโตต่อไปเรื่อย ๆ ควบคู่กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เพียงแต่ผู้ประกอบการเองจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับความต้องการของตลาด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และทันต่อภาวะการพิมพ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างใกล้ชิด ทำให้ความต้องการบุคลากรทางการพิมพ์สูงมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะช่างฝีมือที่ขาดแคลนอยู่แล้วเริ่มขาดแคลนมากขึ้น เพราะสถาบันผลิตบุคลากรมีจำกัด บุคลากรจึงจำเป็นต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า แต่การเรียนการสอนยังพัฒนาค่อนข้างช้าไม่ทันต่อความต้องการของตลาดและทันต่อเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทั้งในเรื่องของสถานที่เครื่องมือจำนวนนักศึกษา และโดยเฉพาะคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนทำให้การขาดแคลนมิใช่เพียงแต่บุคลากรทางการพิมพ์

เท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อไปถึงบุคลากรที่จะถ่ายทอดอีกด้วย ซึ่งตรงกับที่ ชนะ กลิภาร์ (2529) ได้กล่าวว่า "การพัฒนาประเทศเพื่อเป็นประเทศอุตสาหกรรม เป็นโครงการต่อเนื่องมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปจะสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีกำลังคนระดับกลาง ซึ่งได้แก่ ช่างฝีมือ และช่างเทคนิค"

ทรัพยากรบุคคลกลุ่มที่กล่าวมา เป็นผลิตผลโดยตรงที่ได้จากการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งฝึกอบรมทักษะทางด้านอาชีพในระดับต่าง ๆ เพื่อให้มีงานทำ การจัดการศึกษาวิชาอาชีพของไทย ได้มีพัฒนาการและการขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ในด้านจำนวนสถานศึกษาและจำนวนครู-อาจารย์ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้ทุ่มเททรัพยากรเพื่อพัฒนาในส่วนนี้เป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังประสบปัญหานานาประการ เช่น ปรัชญาการจัดการศึกษาที่ไม่ชัดเจน การทำงานซ้ำซ้อนกัน มีปัญหาเรื่องการประสานงานหลักสูตร ปัญหาด้านคุณภาพ และด้านปริมาณ (ชนะ กลิภาร์, 2529) ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถหางานทำได้ และต้องไปทำการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่ผลิตนักศึกษา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเท่าที่ควร ยังมีจำนวนผู้ว่างงานอยู่สูงถึงร้อยละ 26 และมีจำนวนผู้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอีกถึงร้อยละ 70 ทั้งนี้เพราะมีอุปสรรคในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนมาไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง (บรรจง ชูสกุลชาติ, 2530) ซึ่งตรงกับ สมชอบ ไชยเวช (2529) กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จอาชีพ/เทคนิคศึกษาว่า เพราะการจัดการ และหลักสูตรอาชีพ/เทคนิคศึกษา ทำให้ผลิตบุคลากรที่ไม่สามารถทำงานในวิชาอาชีพนั่น ๆ ได้อย่างจริงจัง ไม่มีทั้งความถนัดและเจตคติที่ดีต่อการทำงานและมีความรู้ความสามารถไม่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพให้ได้ผลนั้น บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ (2519) กล่าวว่า ... นอกจากจะต้องมีปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้องแล้ว ยังจะต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก 5 ส่วน คือ

1. กำลังคน ได้แก่ ครูที่มีเจตคติ และวิธีดำเนินงานการศึกษาวิชาอาชีพที่ถูกต้อง
2. หลักสูตรและวิธีสอนที่เหมาะสมกับงานการศึกษาวิชาอาชีพ
3. เครื่องจักร และอุปกรณ์การสอนที่มีคุณภาพ และจำนวนเพียงพอ

4. ผู้บริหาร และการบริหารงานของสถานศึกษาที่ทำได้ตรงเป้าและมีสมรรถภาพ
5. เงินงบประมาณที่มีอย่างเพียงพอ

จากองค์ประกอบข้างต้น เรื่องของกำลังคนเป็นเรื่องที่สำคัญ การที่จะจัดการศึกษา วิชาอาชีพให้ได้ผลนั้น ต้องอาศัยครูวิชาชีพที่มีคุณภาพ ปัจจุบันพบว่า ในจำนวนครูช่างที่สังกัด กรมอาชีวศึกษาทั้งหมด 35% (นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์, 2534) เป็นผู้ที่ไม่มีวุฒิมิครุ ในจำนวนผู้ที่มีความเหมาะสมทางด้านวิชาการมีจำนวนน้อยที่ผ่านประสบการณ์ในงานอาชีพ โดยเฉพาะงาน ด้านอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะได้รับการบรรจุเป็นครูทันทีเมื่อจบการศึกษา มีเพียง 6% (นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์, 2534) เท่านั้นที่มีประสบการณ์ด้วยการปฏิบัติงานจริงมาก่อน วิธีการสอนเป็นลักษณะเดิมที่ไม่ค่อยจะมีการทดลองเอาวิธีการสอนอย่างใหม่ ๆ เข้ามาทดลองใช้ โปรแกรมการฝึกอบรมครูช่างยังขาดวัสดุ อุปกรณ์ อาคาร เจ้าหน้าที่ งบประมาณและหลังจากได้บรรจุเป็นครูแล้ว โอกาสที่จะได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนวิทยะฐานะก็น้อย โดยสาเหตุที่ว่า ทรัพยากรไม่เพียงพอทั้งสถาบันที่ครูเหล่านั้นทำการสอนอยู่ก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะอนุญาตให้ครูเหล่านั้นมาศึกษาต่อได้อีกประการหนึ่งคือ ค่าตอบแทนที่ให้แก่งานสอนอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมภาคเอกชน อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาชีพครูขาดทั้งปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนน้อยจะมาประกอบอาชีพเป็นครู โดยเฉพาะคนที่มีคุณภาพ มีความรู้ ทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติ มักจะมุ่งไปทำงานกับเอกชนซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนสูงกว่ามาก (ชนะ กลสิภาร, 2531)

นอกจากปัญหาเรื่องคุณภาพของผู้ที่มาเป็นครูช่างแล้ว ยังพบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครูช่างที่กำลังปฏิบัติงานสอนอยู่ ดังที่ มนิต เข็มทอง (2529) พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โดยเฉพาะสภาพการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้สอนจำนวนมากยังเน้นการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ และการสอนภาคทฤษฎีก็ยังคงขาดความคิดริเริ่มที่จะหาวิธีสอนใหม่ ๆ หรือใช้ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ และมักจะเน้นความรู้ ความจำ มากกว่าการสอนให้เกิดความเข้าใจหรือนำกลับไปใช้ในสภาพจริง แทบทุกสถาบันยังใช้วิธีการสอนโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง คือเป็นแหล่งของข้อมูล และการชี้แนะ ไม่ใคร่มีการนำวิทยาการทางการสอนเช่น การใช้เครื่องโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อเสริมการสอนของครูในห้องปฏิบัติการมาใช้ จึงเป็นการยากสำหรับผู้เรียนที่จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้

การจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพนั้น สุพิทย์ สมภักดี (2530) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศคือ การศึกษา ทางด้านอาชีพ ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่มีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน และเป็นการจัดการ การเรียนการสอน เพื่อผลิตคนออกไปเป็นช่างฝีมือต่าง ๆ สามารถที่จะออกไปปฏิบัติงาน เพื่อ พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการจัดการเรียนการสอน เพื่อสนองความต้องการทั้ง การประกอบอาชีพอิสระและตามความต้องการของตลาดแรงงาน กำลังคนเหล่านี้จะมีคุณภาพ หรือไม่เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับระบบการเรียนการสอนก่อน โดยศึกษาถึงปัญหาของระบบย่อยใน ระบบการศึกษานั้น ๆ เช่น หลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ครู อาจารย์และการวัดหรือการประเมินผล ตลอดจนปัญหาทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้ มาปรับปรุงให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการได้

ในการจัดการศึกษาวิชาชีพนั้น ถึงแม้ว่ากรมอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จะประสบกับปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอนมาโดยตลอด และจากการ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยหนึ่งของประเด็นปัญหาก็คือปัญหาด้านการเรียน การสอน ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยด้านต่าง ๆ คือ หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ตลอดจนการวัดและการประเมินผล ไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝัง ทักษะคติและทักษะในการประกอบอาชีพ การเปิดสอนวิชาชีพสาขาต่าง ๆ บางสาขายังไม่ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ยกตัวอย่างเช่น วิชาช่างอุตสาหกรรมสาขา เครื่องกลระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่วัลลภ จันทรตระกูล (2523) ได้ทำการวิจัยแล้วพบว่า ปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนประสบมากคือ ขาดการใช้อุปกรณ์การสอนขณะที่สอนภาคทฤษฎีทำให้ครู ช่างใช้วิธีการบรรยายมากและขาดวัสดุอุปกรณ์ในขณะการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ งบประมาณ ไม่เพียงพอ ขาดการส่งเสริมในการใช้วิธีการวัดผลแบบใหม่อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นวิชาภาษาอังกฤษ ฐุรกิจแผนกพานิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งบุญพร้อม อติรัตน์ (2525) ได้ทำการ วิจัยแล้วพบว่า ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาไม่เหมาะสมปานกลาง การจัดการเรียนการสอนมี กิจกรรมน้อย การใช้สื่อการสอนมีน้อย การวัดผลไม่มีวิธีการวัดผลแบบใหม่ ๆ คงใช้วิธีการแบบ เดิมคือ แบบทดสอบมากที่สุด และจากการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา (2529) พบว่า ปัญหาที่เกิด จากการเรียนการสอนวิชาชีพนั้นซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ คือ หลักสูตรและกิจกรรม การเรียนการสอน ไม่เอื้อต่อการปลูกฝังทัศนคติและทักษะในการประกอบวิชาชีพปัญหาการขาด แคลนเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอน ปัญหา ครูผู้สอนขาดความเชี่ยวชาญอย่าง

แท้จริงในวิชาชีพที่ตนเสนอและปัญหาด้านวิธีการวัดผลและการประเมินผลไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนซึ่งสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ออกไปทำงานเพื่อพัฒนาประเทศได้

นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร ชลอ พงษ์สามารถ (2526) ให้ความเห็นว่า ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อห้องปฏิบัติการเรียนและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เป็นสื่อการสอน ห้องปฏิบัติการเรียน ไม่เหมาะสมกับวิชาที่เรียน และกรมวิชาการ (2528) ยังพบอีกว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษาเท่าที่ควรไม่สนับสนุนและส่งเสริมครูศิลปศึกษาให้เข้าอบรมด้านวิชาการและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ใ้งบประมาณในหมวดศิลปศึกษาขาดความกระตือรือร้นและขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังไม่เข้าใจจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่คิดว่า การเรียนศิลปะต้องอาศัยพรสวรรค์ จึงทำให้ไม่อยากเรียนและเกิดปัญหาการขาดความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนขึ้น

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า ปัญหาในการจัดการศึกษาวิชาชีพนั้น ประกอบไปด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่เอื้อต่อการปลูกฝังทัศนคติและทักษะในการประกอบอาชีพ เครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนยังขาดแคลน เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ในเรื่องการวัดผลและการประเมินผลยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน และครูผู้สอนยังขาดความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในวิชาที่สอน

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นต้นมา กรมวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษา เช่น กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาถึง 10 กว่าปี พบว่า การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาศิลปศึกษาประสบปัญหาที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่

1. ผู้บริหารโรงเรียน เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อครูศิลปศึกษา และไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษาเท่าที่ควร
2. โครงสร้างหลักสูตรวิชาศิลปศึกษาไม่ต่อเนื่อง เพราะมีบังคับเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 เท่านั้น แต่ไม่บังคับให้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ผู้เรียนขาดการปลูกฝังทางสุนทรียศาสตร์ และไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้ตั้งไว้

3. การจัดการเรียนการสอน เนื่องจากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษาเท่าที่ควรจึงมีส่วนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารไม่สนับสนุน และส่งเสริมครูศิลปะให้ได้รับการอบรมทางวิชาการและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ภายในโรงเรียน งบประมาณของโรงเรียนที่จัดให้วิชาศิลปศึกษามีค่อนข้างน้อย ครูศิลปะขาดความกระตือรือร้นและขาดกำลังใจในการสอน และตัวผู้เรียนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของวิชาศิลปศึกษาอย่างถ่องแท้ ส่วนใหญ่คิดว่าการเรียนวิชาศิลปศึกษา คือการมุ่งสู่ความเป็นศิลปินจึงต้องอาศัยพรสวรรค์ ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน จึงขาดความร่วมมือระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

ส่วนปัญหาด้านหลักสูตรมีมานานแล้ว และยังคงเป็นปัญหาอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะอาจารย์มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรไม่เพียงพอและไม่ทราบวิธีที่จะจัดการกับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพชั้นเรียน และนักศึกษาของตน ในทางปฏิบัติกันทั่วไป อาจารย์มักจะคิดว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดมาตายตัว ทุกคนจะต้องสอนตามหลักสูตรนั้น มิฉะนั้นจะไม่เรียกว่าสอนตามหลักสูตร อาจารย์จะคอยฟังเอกสารประกอบหลักสูตรที่ทางราชการจัดทำให้ ถ้ามีส่วนใดส่วนหนึ่งไม่เพียงพอจะเกิดปัญหาว่าอาจารย์สอนไม่ได้ (ชนาธิป พรสกุล, 2535) และปัญหานี้พบอีกเรื่องหนึ่งคือ เวลาเรียนศิลปศึกษาที่กำหนดไว้น้อยเกินไป ไม่เพียงพอในการเรียนการสอนมีผลทำให้นักเรียนปฏิบัติงานในเวลาเรียนไม่สำเร็จ กิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง นักเรียนขาดทักษะในการปฏิบัติ และมีผลทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน (วิบูลย์ จันทรแท้, 2531)

ดังนั้น จะเห็นว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษาเท่าที่ควร การจัดการเรียนการสอนผู้บริหารไม่ส่งเสริมให้ครูศิลปะได้รับการอบรมทางวิชาการ นักเรียนขาดการปลูกฝังทางสุนทรียศาสตร์ โครงสร้างของหลักสูตรขาดความต่อเนื่อง นักเรียนขาดทักษะในการปฏิบัติ เพราะเวลาเรียนศิลปศึกษา ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรน้อยเกินไป ผู้สอนไม่ทราบวิธีในการจัดการกับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพชั้นเรียน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อเนื่องมากจนถึงระดับอาชีวะ

ในด้านปัญหาการสอนศิลปภาคปฏิบัติ จากการศึกษารวบรวมเอกสารต่าง ๆ พบว่า นอกจากจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้เรียน ที่พบอยู่เสมอคือ ความรู้ของผู้เรียนมีไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากผู้เรียนมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2528) ผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจมาเรียนศิลปะด้วยความจริงจัง (อภัย นาคคง, 2528) เมื่อเข้ามาเรียนแล้ว จึงขาดความ

ชยันเอาใจใส่ ไม่มีความพยายามที่จะศึกษาอย่างจริงจัง

2. ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้สอน ที่พบอยู่ในปัจจุบันคือ ผู้สอนขาดคุณลักษณะในด้าน ความรอบรู้ทางวิชาการศิลปะที่มีประสิทธิภาพสูง (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528) ผู้สอนศิลปะ ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนวิชาการศึกษามาก่อน ขาดความพร้อมในการเตรียมการสอน (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2528) ขาดการสาธิตกระบวนการตามลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติงาน (อารี สุทธิพันธ์, 2527)

3. ปัญหาที่เนื่องมาจากการบริหาร พบว่า งบประมาณจากรัฐเพื่อสนับสนุนส่งเสริม ด้านศิลปะยังไม่เพียงพอ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528) ขาดความคล่องตัวในการบริหารและ การประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เนื่องจากการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตาม ขั้นตอนของระเบียบราชการมากเกินไป (ทบวงมหาวิทยาลัย 2524)

4. ปัญหาที่เนื่องมาจากหลักสูตร ในภาพรวมของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มุ่งเน้นวิชาเฉพาะ แต่มิได้ให้ความสำคัญในด้านกระบวนการประกอบอาชีพ การสร้าง งานและการแนะแนวอาชีพในระหว่างที่ศึกษาอยู่อย่างเพียงพอ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2524) โดยเฉพาะหลักสูตรทางศิลปะนั้นยังไม่พัฒนาให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528) หลักสูตรขาดความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและ ขาดตำราเรียน (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2528)

5. ปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ขาดอาคาร สถานที่เรียนที่ เหมาะสม ขาดความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2528) นอกจากนี้ก็ยังพบว่า สภาพของห้องเรียนศิลปะภาคปฏิบัติ โดยส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสม กับสาขาวิชา

นอกจากสภาพปัญหาองค์ประกอบของการเรียนการสอนแล้ว ยังมีปัญหาส่วนอื่นที่ มีความจำเป็นต่อผู้เรียนอย่างมาก เช่น ทักษะเกี่ยวกับการคิดเป็น ทำเป็น แก่ปัญหาเป็น ตลอดจน จินตนาการนำเอาไปใช้เป็นการเรียนการสอนที่ขาดการฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะ เป็นผลเสียต่อ ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่เชื่อมั่นในการที่จะนำเอาความรู้ และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งลักษณะของการสอนศิลปะนั้นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง มีการปฏิบัติงานมากกว่าวิชาอื่น จะเห็นได้ว่าเป็นไปในแนวเดียวกับปัญหาด้านการเรียนการสอนของ นพวรรณ หมั่นทรัพย์ (2528) ที่ศึกษาถึงปัญหาการเรียนการสอนศิลปะขั้นพื้นฐานในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า

1. ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนวิชาการศึกษาศาสตร์หรือวิชาครุมาก่อน ลำดับการสอน การสื่อความ การอธิบายหรือโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้เรียนคล้อยตาม เป็นไปได้น้อย การใช้ภาษาไม่ชัดเจนพอที่จะเข้าใจลึกซึ้งได้
2. ตำราเรียนด้านศิลปะที่เป็นภาษาไทยมีน้อยมาก และไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ผู้สอนต้องใช้ตำราต่างประเทศ บางท่านไม่มีความรู้ภาษาดีพอ ก็ทำให้เกิดการเข้าใจไขว่เขวไปไม่ได้ไม่สามารถยืนยันได้ชัดเจน เพราะส่วนใหญ่มักไม่มีความชำนาญด้านภาษาดีพอ การเผยแพร่ตำราเรียนระหว่างสถาบันมีน้อยมาก โครงการตำรามักจะมีใช้เฉพาะแต่ละสถาบันเท่านั้น
3. สถานภาพของผู้เรียน ทักษะ และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมาก ทำให้การแสวงหาความรู้มีได้ไม่เท่าเทียมกัน
4. แหล่งความรู้ เช่น ห้องสมุด การประชุม การแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคมีน้อยมาก การแสดงนิทรรศการทางศิลปะในส่วนภูมิกาศนั้นมักจะมีเพียงปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น การศึกษานอกสถานที่ เช่น การฟังบรรยายพิเศษหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาแสดงผลงานเป็นไปได้น้อยมาก
5. ความล่าช้าในการเตรียมงานสอน บางครั้งผู้สอนไม่มีความรู้ในการเตรียมงาน เช่น การผลิตสื่อการสอน ต้องอาศัยแหล่งผลิตสื่อการสอน ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่ได้ตรงตามต้องการ เช่น การพิมพ์ต้นฉบับตำราที่เป็นภาพหรือการถ่ายภาพสไลด์ เป็นต้น บางทีผู้สอนไม่ชำนาญในการใช้สื่อการสอนระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ไม่สนใจที่จะนำมาใช้ในการสอน ยังคงใช้การสอนระบบเก่า เช่น การอธิบายและดูรูปภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน
6. การวางหลักสูตรการเรียนการสอนในส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง จำเป็นต้องแตกต่างกันบ้างตามสภาพท้องถิ่น
7. ความเอาใจใส่ของผู้เรียนแตกต่างกัน

ส่วนในด้านการประยุกต์นำไปใช้นี้ นวลจิตต์ เขาวกีรติพงษ์ (2534) กล่าวว่า ครูช่างที่ดีจะต้องมีความรู้ความสามารถในวิชาช่างเทคนิคในสาขาที่ปฏิบัติการสอน และสามารถนำความรู้จากทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในงานปฏิบัติได้ ดังที่ ชนะ กสิภรณ์ (2529) ได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาวิชาชีพว่า ต้องมุ่งเน้นการจัดการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเน้นความสำเร็จของผู้เรียน หลังจากได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว คือการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จในโลกของการทำงาน จุดเน้นของการจัดการศึกษาวิชาชีพ มิได้จำกัดแต่เพียงการพัฒนาความรู้ในสาขาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น จะต้องพัฒนาผู้เรียนโดยครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ สิ่งแวดล้อมของการเรียนวิชาชีพจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในสิ่งที่กล่าวมาแล้วอย่างประสมประสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ทำงานจริงได้ และจากงานวิจัยของ

ไทยปัญญา จันปุม (2535) พบว่า การนำความรู้ในรายวิชาที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ถึงวิธีการนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องเพียงใด

สรุปเกี่ยวกับปัญหาในระดับการศึกษาต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาเรื่องแรงงาน เกิดการขาดแคลนบุคลากรประเภทช่างฝีมือและตัวเทคนิค เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีความรู้ความสามารถไม่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา (สมชอบ ไชยเวช, 2529)
2. ปัญหาในเรื่องการจัดการศึกษาวิชาชีพ มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่ไม่ชัดเจน เห็นได้จากผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (บรรจง ชูสกุลชาติ, 2530)
3. ปัญหาเกี่ยวกับครูช่าง ไม่มีประสบการณ์ในงานวิชาชีพส่วนมาก โดยเฉพาะงานด้านอุตสาหกรรม (นวลจิตต์ เขาวงกิตพงษ์, 2534)
4. ในเรื่องปัญหาการเรียนการสอนของกรมอาชีวศึกษา หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังทัศนคติและทักษะในการประกอบวิชาชีพ ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน (กรมอาชีวศึกษา, 2529)
5. ปัญหาของกรมสามัญในวิชาศิลปศึกษาพบปัญหาสำคัญ คือ
  - 5.1 ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษา
  - 5.2 หลักสูตรศิลปศึกษาไม่ต่อเนื่อง ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร
  - 5.3 การจัดการเรียนการสอน ครูศิลปะไม่ได้รับการส่งเสริมและการอบรมทางวิชาการและวิธีสอนแบบใหม่ ๆ ผู้สอนมีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรไม่เพียงพอ เวลาเรียนศิลปศึกษาที่กำหนดไว้น้อยเกินไป ทำให้นักเรียนขาดทักษะในการปฏิบัติ ทำให้มีผลเบียดเบียนต่อการเรียน (วิบูลย์ จันแยม, 2531)
6. ปัญหาการสอนศิลปะปฏิบัติในระดับอุดมศึกษา คือ
  - 6.1 เกี่ยวกับผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผู้เรียนขาดความเอาใจใส่ ไม่มีความพยายามศึกษาอย่างจริงจัง
  - 6.2 เกี่ยวกับผู้สอน ขาดคุณลักษณะในเรื่องความรู้ทางวิชาการศิลปะที่มีประสิทธิภาพ ขาดความพร้อมในการเตรียมการสอน และผู้สอนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียนวิชาการศึกษามาก่อน

6.3 การบริการ พบว่า งบประมาณจากรัฐไม่สนับสนุนส่งเสริมด้านศิลปะ

6.4 ด้านหลักสูตร ในภาพรวมพบว่า หลักสูตรการศิลปะยังไม่พัฒนาสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ขาดความยืดหยุ่นและขาดตำราเรียน

6.5 สถานที่เรียนขาดความเหมาะสม ขาดความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์

7. ปัญหาการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า ผู้สอนไม่ได้เรียนวิชาครุมาก่อน ขาดลำดับการสอน ขาดการสื่อความ ตำราเรียนศิลปะเป็นภาษาไทยมีน้อยมาก ทักษะคติและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนแตกต่างกันมาก แหล่งความรู้ การแสดง นิทรรศการการศึกษา น้อย สถานที่มีน้อยมาก ผู้สอนไม่ชำนาญในการใช้สื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ไม่สนใจนำมาใช้สอน (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2528)

8. ปัญหาด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพของสาขา สามารถนำความรู้ในเนื้อหา รายวิชาไปประยุกต์ใช้ได้ มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของการจัดการศึกษา ระดับอาชีวะ อันเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยของปัญหาดังกล่าวได้มีมาในอดีต และมีผลต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาที่น่าสนใจควรที่จะได้มีการศึกษา และหาวิธีการเพื่อปรับปรุงพัฒนาเพราะ "การจัดการศึกษาจะต้องหมั่นตรวจสอบความเป็นไปในระบบ เรื่องหลักสูตร และการเรียนการสอน เพื่อพยายามปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม" (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2531) ในความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นชัดว่า การจัดการเนื้อหาสาระนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะเนื้อหาสาระในหลักสูตรนั้นก็คือพื้นฐานของการเรียนการสอน ในอันที่จะเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ เช่น วัตถุประสงค์ ทฤษฎี หลักการ ฯลฯ ดังนั้น ความสำคัญของการเลือกสรรเนื้อหาสาระ (Selecting the Content) จึงต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับ ภาวะความเปลี่ยนแปลงสถานภาพการเรียนรู้ จากภาวะการณ์หนึ่ง สู่ภาวะการณ์อีกแบบหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพราะโดยความเป็นจริงของการเลือกสรรเนื้อหาสาระนั้นสามารถส่งผลแสดงให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลสูงสุดต่ำสุด จุดอ่อนหรือจุดแข็งของผู้เรียนผู้สอนได้เช่นกัน (Wulf and Schave 1984)

จากการสำรวจสภาพการจัดการศึกษาของ ศาสตราจารย์ คอนแนน (Conant) (1963) อธิการบดีของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้พบสาเหตุของการจัดการศึกษาในระดับมัธยมและอุดมศึกษา ว่าเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มีความบกพร่อง ด้อยประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการเตรียมเนื้อหาของผู้สอนและสิ่งที่นำมาเรียนไม่เป็นแก่นสาร และไม่เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และ

ศาสตราจารย์ เจอโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) (1977) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้คิดค้นขบวนการเรียนรู้โดยตั้งสมมติฐานขึ้นเป็นทฤษฎีการเรียนรู้อยู่ในหนังสือ "The Process of Education" ว่า วิชาใด ๆ ก็ตามสามารถจะสอนให้เด็กเรียนรู้ได้เข้าใจอย่างได้ผลจริงจัง ในบางลักษณะไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นใคร ในระดับวุฒิภาวะใด หากได้เนื้อหาที่เหมาะสมแล้ว ย่อมนำไปสู่การแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพของขบวนการเรียนรู้ (ศาสตราจารย์ เจอโรม บรูเนอร์) ตั้งทฤษฎีในการพัฒนาการสอน โดยกำหนดกฎเกณฑ์อันประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. ผู้สอนจะต้องเข้าใจธรรมชาติของวิชา โครงสร้าง ความคิดรวบยอดของเนื้อหาอย่างชัดเจนก่อนที่จะทำการสอน
2. ผู้สอนจะต้องรู้จักเด็กอย่างดีเกี่ยวกับความเจริญเติบโต ความพร้อม ประสิทธิภาพเดิมของเขา
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องพยายามฝึกให้เด็กใช้เหตุผล และกล้าแสดงในสิ่งที่เขาคิด การแก้ปัญหาและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ผู้สอนต้องสามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความศรัทธา ความชอบ ที่จะเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529)

จากผลของการสำรวจสภาพการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมเนื้อหาวิชา โดยนำข้อเสนอแนะของ จอร์จ เจ.โพสเนอร์ และ อลัน เอ็น. รุดนิตสกี (George J. Posner and Alan N. Rudnitsky, 1978) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการสำรวจขั้นพื้นฐานก่อนที่จะเริ่มต้นจัดเตรียมและปรับปรุงเนื้อหามาเป็นแนวทางคือ

1. ศึกษาตำราทางจิตวิทยาการศึกษา ที่ครอบคลุมทั้งเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้ของมนุษย์และวิวัฒนาการของมนุษย์
2. สังเกตการสอนหรือทำการทดลองสอนในสถาบันที่เป็นปัญหาหรือวิทยาลัยที่มีลักษณะของผู้เรียน รวมไปถึงลักษณะของวิชาคล้าย ๆ กับสถานการณ์ของเรา
3. สัมภาษณ์ผู้สอนที่สอนในสาขาวิชาใกล้เคียงกับท่าน

สรุปเกี่ยวกับปัญหาพบว่า ปัญหาในด้านเนื้อหาวิชาไม่มีคู่มือประกอบการเรียน ไม่มีแนวการสอน เนื้อหาวิชาไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาบางวิชาซ้ำซ้อนกับที่เคยเรียนมาแล้ว เนื้อหาในหลักสูตรมากเกินไป ทำให้มีปัญหาในการคัดเลือกมาสอน และในเรื่องการเรียนการสอน พบว่า พื้นความรู้ของนักศึกษาแตกต่างกัน พื้นความรู้เดิมไม่สอดคล้องกับ

วิทยาการสมัยใหม่ ผู้สอนเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรแตกต่างกัน ดีความหมายคำอธิบาย รายวิชาไม่ตรงกัน จำนวนชั่วโมงสอนภาคปฏิบัติไม่เพียงพอ

ดังนั้นจากความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว วิชาออกแบบและจัดองค์ประกอบเป็น วิชาพื้นฐานสำคัญวิชาหนึ่งที่จะต้องสำรวจความคิดเห็นในด้านการเรียนการสอนในรายวิชานี้ให้ทัน ต่อความต้องการที่มีการแข่งขันกันสูงในด้านตลาดแรงงานวิชาชีพเฉพาะสาขา เนื่องจากสถาบัน ผลิตนักศึกษา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพราะผู้สำเร็จการศึกษาไม่ สามารถนำสิ่งที่เรียนมา ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง (บรรจง ชูสกุลชาติ, 2530) และผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับผิดชอบในการปฏิบัติการสอนวิชาออกแบบ และจัดองค์ประกอบตาม หลักสูตรของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการเปิดสอนสาขาแผนกวิชาการพิมพ์ อยู่ 2 แห่งคือ วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ และวิทยาเขตเทคนิคภาคพายัพ อย่างไรก็ตามก็ยังคงมี สถาบันการศึกษาอีกหลายสถาบันต่าง ๆ ช่วยผลิตบุคลากรในระดับต่าง ๆ ออกสู่ตลาด เช่น วิทยาเขตเทคนิคเชียงใหม่ วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร วิทยาลัยดอนบอสโก วิทยาลัยครู สอนสุนันทา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เริ่มเปิดสอนใน ปีการศึกษา 2536 นอกจากนี้ยังมีสมาคมต่าง ๆ จัดการอบรมสัมมนา และมีกอบรมเสริมอย่าง สม่ำเสมอ ศูนย์ฝึกอบรมการพิมพ์แห่งชาติ ที่จะจัดตั้งที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยได้ ได้รับความช่วยเหลือด้านอาจารย์ วิชาการ และเครื่องจักร เครื่องมือจากรัฐบาลเยอรมัน เปิดดำเนินการ เมื่อปี 2536 ก็ตามแต่เป็นเพียงส่วนเสริมการขาดแคลนบางส่วนเท่านั้น (วิชัย พยัคฆ์ , ม.ป.ป.) ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนรายวิชาดังกล่าว เพื่อให้มีการเรียน การสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อันจะช่วยส่งเสริมให้การจัดการ เรียนการสอนวิชานี้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนสูงยิ่งขึ้น และผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียน การสอนในสาขาวิชานี้คือ ครู อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่อยู่ในระหว่างการศึกษาโดยการสอบ ถามความคิดเห็นจากบุคคลดังกล่าวในเรื่อง จุดมุ่งหมายรายวิชาและเนื้อหาวิชา การดำเนินการ สอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การประเมินผล และการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะเป็น แนวทางต่อการเรียนการสอนของสาขาวิชาการพิมพ์ทั้งในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาออกแบบและจัดองค์ ประกอบสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยี-

ราชมนคค วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพร ในด้านจุดมุ่งหมายรายวิชาและเนื้อหาวิชา การดำเนินการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน การประเมินผล และการนำไปประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสิ่งพิมพ์

ขอบเขตในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพร เท่านั้น
2. การศึกษาครั้งนี้จะสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน แผนกวิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบและจัดองค์ประกอบในเรื่องทฤษฎีหลักการต่าง ๆ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา หลักสูตร บทความวารสาร และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบแผนกวิชาการพิมพ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพร ในด้านต่อไปนี้
  1. จุดมุ่งหมายรายวิชาและเนื้อหาวิชา
  2. การดำเนินการสอน
  3. สื่อและอุปกรณ์การสอน
  4. การประเมินผล
  5. การนำไปประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสิ่งพิมพ์
3. ปรับปรุงแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้น โดยอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยตรวจแก้ไข

เนื้อหาความถูกต้องและความชัดเจนของภาษา การใช้ถ้อยคำและคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหา แล้วจะนำมาพัฒนาแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง การเลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Experts) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีคุณสมบัติดังนี้

- 3.1 อาจารย์ผู้สอนสาขา วิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต-เทคนิคกรุงเทพฯ มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน
- 3.2 อาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับวิชาการออกแบบและหลักการจัดองค์ประกอบในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน
- 3.3 อาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน
- 3.4 ผู้ประกอบการ หรือ ผู้ควบคุมงานเกี่ยวกับธุรกิจการพิมพ์ โดยมีคุณสมบัติเป็นหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าหน่วยงาน และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน
4. นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ก่อนจะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง
5. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มประชากร ซึ่งประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่มคือ
  - 5.1 อาจารย์ผู้สอนประจำแผนกวิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ จำนวน 19 ท่าน
  - 5.2 นักศึกษาที่กำลังศึกษาหรือเคยศึกษาวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบของแผนกวิชาการพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ จำนวน 146 คน
6. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดมาเรียบเรียงและอภิปรายในลักษณะความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบ คือ วิชาชีพพื้นฐานเฉพาะช่างของแผนกวิชาการพิมพ์ที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ศึกษาเกี่ยวกับ เรื่อง มูลธาตุทางศิลป์ & หลักการจัดองค์ประกอบ (Design Elements & Design Principles)

การเรียนการสอนรายวิชา หมายถึง การกำหนดสาระที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยจัดลำดับตามขั้นตอนและลำดับความเหมาะสม เพื่อนำไปใช้สำหรับการเรียนการสอนของแต่ละวิชา โดยกำหนดออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ 1. จุดมุ่งหมายรายวิชาและเนื้อหาวิชา 2. การดำเนินการสอน 3. สื่อและอุปกรณ์การสอน 4. การประเมินผล 5. การนำไปประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสิ่งพิมพ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน สำหรับรายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องกับ ความสามารถของผู้เรียน และความต้องการของสังคม
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนร่วมกันของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบ ที่เปิดสอนในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ
3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิชาช่างที่ต้องใช้พื้นฐานทางศิลปะ
4. เป็นแนวทางในการผลิตเอกสาร ตำรา และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้า สำหรับผู้สนใจ และในการพัฒนารายวิชาการออกแบบและจัดองค์ประกอบต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย